

DOÇ. DR. MUHSİNE BÖREKÇİ, RİSÂLE-İ TEVHİD (İNCELEME, METİN, DİZİN), AKÇAĞ YAYINLARI, ANKARA 2003, 270 S.

Turgut BAYDAR*

Türkçenin tarih içindeki gelişme süreçleri esas alınarak karşılaştırmalı bir dil bilgisinin yazılabilmesi, tarihsel sözlüğünün hazırlanabilmesi ve terimlerinin tespit edilebilmesi için, Tarih içinde Türk dili ile verilen bütün eserlerin çeşitli yönlerden incelenmesi gerekmektedir. Bu incelemeler, Türklük biliminin Türk dili, Türk kültürü, Türk eğitim tarihi, Türk edebiyatı gibi pek çok alanının bütüncül bir yaklaşımla araştırılmasına önemli katkı yapacaktır. Bu yönde yapılan çalışmaların sayısının önemli ölçüde artmasına rağmen henüz istenen seviyeden oldukça uzak olduğu da bilinen bir gerçektir.

Doç. Dr. Muhsine Börekçi'nin hazırladığı ve Akçağ Yayınları arasında çıkan *Risâle-i Tehvid* böyle bir eserdir. Türk Dil Kurumunun Türkçenin Tarihsel Sözlüğü projesi kapsamında taranacak eserlerden biri olarak seçilen eser, Doç. Dr. Börekçi tarafından incelenerek konu ile ilgili olanların dikkatlerine sunulmuştur. Eser, XV. yüzyılda Anadolu'da, Eski Osmanlıca Türkçesi döneminde Yiğitbaşı Ahmed Şemseddin Marmaravî tarafından kaleme alınmıştır.

Başlangıçta *Türkçenin Tarihsel Sözlüğü*'ne kaynaklık edecek kelimeleri taramak için yola çıkılmış, sonradan ise böyle güzel bir çalışmaya ulaşılmıştır. Bu gelişme Doç. Dr. Börekçi tarafından çalışmasının *Ön Söz*'ünde şöyle ifade edilmiştir: “*Taramaya başladığımızda kelimelerin büyük çoğunluğunun terim anlamı taşıdığını gördük. Böyle bir eserin ilgili kişilerin dikkatlerine sunulmasının yararlı olacağı düşüncesiyle tam bir metin ve bir bakıma tasavvuf terimleri sözlüğü oluşturacak dizini oluşturmaya karar verdik. Farklı nüshalarla da karşılaştırarak*

* Yrd. Doç. Dr. Turgut Baydar, Erzincan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Öğretim üyesi.

metni kurduk. Eserin imlâ, ses bilgisi ve şekil bilgisi bakımından da incelenmesi ile bu çalışma oluştu.”

Çalışma Ön Söz'den sonra Giriş, İnceleme, Metin ve Dizin olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın sonunda ise Kaynaklar ve incelenen Özgün Metinden Örnekler yer almaktadır.

Giriş bölümünde (s. 11-19) tasavvuf düşüncesinden ve bu düşüncenin dil ile kültüre yaptığı katkılardan bahsedilmiştir. Bu konuda araştırmacı şunları söylemektedir:

“Tasavvuf düşüncesinin kaynağı ne olursa olsun, amacı ve araçları ne kadar evrensel olursa olsun belli bir dil ile ifade edildiği zaman milli bir nitelik de kazanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında tasavvufun Türkçenin zenginleşmesine önemli katkılar yaptığı görülür. Çünkü Türkçenin en güzel örnekleri (Yunus Emre Divanı gibi) tasavvuf düşüncesinin yayılması amacıyla ortaya konan eserlerdir. Genel olarak “tekke edebiyatı” diye adlandırılan bu eserlerin Türkçenin gelişmesine yaptıkları katkı çok önemlidir.”

Daha sonra müellifin hayatı ve eserleri hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiş; *Risâle-i Tevhîd'in Konusu, Telif Sebebi ve Yazma Nüshaları* başlığı altında da eserin adından, kaç bölümden oluştuğundan bahsedilmiş ve eserin otuz sekiz yazma nüshasının künyeleri verilmiştir. Bu bölümde ayrıca, incelenen ve karşılaştırılan nüshalar ile eserin bazı dil ve üslûp özellikleri hakkında bilgiler de bulunmaktadır.

İnceleme bölümünde (s. 20-83) *Eserin İmlâ Özellikleri, Ses Bilgisi Özellikleri, Şekil Bilgisi* başlıkları altında eserin gramer ve yazım özellikleri ortaya konulmuştur.

Üçüncü bölümde (s. 85-135) eserin transkribe edilen metni yer almaktadır.

Dördüncü bölüm (s. 137-241) dizine ayrılmıştır. Dizinde kelimelerin alındıkları dil ve sözcük türleri de verilmiştir.

Beşinci bölümde (s. 243-246) çalışmada faydalanan kaynaklar belirtilmiştir.

Ek bölümünde de (s.247-270) üzerinde çalışılan özgün metinden örnekler verilmiştir.

Tarihî dönemde Türkçe yazılmış her eserin incelenmesi tüm yönleri ile Türkçemiz için bir kazançtır. *Risâle-i Tevhid* de bu eserlerden biridir. Ayrıca, eserde çağdaş eğitim tekniklerinin de kullanılmış olması eseri, eğitimciler için de önemli kılmaktadır.

Böyle önemli bir eseri konu ile ilgili olanlara kazandırdığı için Doç. Dr. Muhsine Börekçi'yi kutluyoruz.